

L
E
E
G
G
O
E
D

Probleemstelling

- Recht op wonen
- Participatie bewonersgroep
- Professionele rol?

Anika Depraetere - Anika.depraetere@uantwerpen.be

Lien Gijbels - Lien.gijbels@samenlevingsopbouw.be

In januari komt er een appartement vrij...

3 ruimtes, 45m², €200

- Agata (°Brussel, V, 32), activiste, kent 2 bewoners, ervaring met tijdelijke bezettingen en samenwonen, zoekt nieuwe woonst (woont tijdelijk bij vrienden), mondig en sociaal geëngageerd, zoontje van 5 in co-ouderschap.
- Ibrahim (°Nador, M, 36), neef van een van de bewoners die weggaat, zonder wettig verblijf, sinds 5 jaar in Brussel, kalme persoon, wil graag werken en is heel handig, wil graag klussen bij medebewoners. Huurt een appartement (2 kamers) met 3 anderen.
- Rosemary (°Lagos, V, 25), alleenstaande moeder met 2 kleine kinderen, in vrouwenopvanghuis omwille van huishoudelijk geweld, moet in januari vertrekken. Woelig en traumatisch verleden. Zou goed passen in het project volgens de straathoekwerkster die voor haar een woning zoekt. Engelstalig. Verblijfsdocumenten in orde. OCMW uitkering.

Participeren

= bijdragen aan collectief en solidair woonproject

→ Interdependentie

“La solidarité se partage justement parce que on est différent. Un, il peut rapporter quelque chose. L’autre, il peut rapporter autre chose. Si on est tous les mêmes, qu’est-ce qu’on va rapporter?”

→ Hoe krijgt interdependentie vorm?

“Solidariteit in diversiteit is hard werken”

Bijdragen

Wat?

Organiseren

Hoe?

1. Hoe komt definiëring van 'bijdrage' tot stand?

- Zichtbare bijdrages
- Onzichtbare bijdrages

“Dans les réunions, on est attentive à dire aux gens qui n’ont pas connu la période de la lutte et des négociations, qui sont venus plus tard, de dire ‘maintenant on te demande de prendre en mains l’histoire du projet’.

On a demandé à deux filles qui étaient moins dans le projet, on avait peur qu’il y avait un problème d’implication, on leur a demandé d’écrire et de symboliser l’historique du projet. Alors elles ont appris par rapport à ça et elles s’expriment par rapport à ça.”

Een plaats geven aan een diverse groep mensen versus definiëren van normen waaraan deze groep moet voldoen

2. Hoe ontwikkelt zich een professionele rol?

- Zichtbaar maken onzichtbare bijdrage
- Uitsluitingsmechanismes expliciteren
- Voeden en voeren van een continue onderhandeling over 'bijdrages'

“On a vu notamment que la valeur de temps est très important. Moi, je bosse, j'ai des enfants, je suis pas souvent là. Si on avait monté ce projet avec des gens qui ont mon montant de temps, on n'aurait pas fini les travaux... Si tu réfléchis là-dessus, finalement, il y en a beaucoup, des compétences qui sont pas validés dans notre société.”

Vooronderstellingen doorbreken over wat en wie waardevol is in onze samenleving

3. Hoe wordt deze rol opgenomen door de diverse bewonersgroep?

Leren...

- socialisering – reflectie op groepsniveau stimuleren
- subjectivering - confrontatie met mensen met diverse achtergrond

Onderhandelen over
eigen (solidariteits)
principes?

In het omgaan met diversiteit zet men traditioneel in op kwalificatie, maar er wordt ook veel geleerd door socialisatie en subjectificatie binnen de nieuwe gemeenschap in het hier en nu.

- Vaste, ononderhandelbare definities van 'bijdrage' werken contraproductief
- Definiëringen in het hier en nu ontwikkelen en onderhandelen

Belang van interdependentie als bron van solidariteit, maar ook van onderhandeling over de voorwaarden van deze interdependentie.

- Risico bij interdependentie is dat dit mensen in hiërarchische verhouding tov elkaar zet als bepaalde bijdrages meer doorwegen dan andere
- Onderhandelen over interdependentie, normen en waarden
- Als ook maatschappelijke verhoudingen in vraag gesteld worden (hier op microniveau) leidt dit tot betere solidariteit in diversiteit

Discussie

- Extra verduidelijking?
- Ervaringen? Bemerkingen?

Meer info op

<http://samenlevingsopbouwbrussel.be/wat-doen-we/projecten/leeggoed-2/>

<http://www.solidariteitdiversiteit.be/praktijkenbank.php?case=11>

«La vraie liberté, c'est d'avoir le droit de se tromper. Tu as le droit de merder, tu es libre. La réussite n'est jamais une preuve de liberté, alors que l'échec est toujours une preuve de liberté » (Jacques Brel, 7 janvier 1971)

Actie-onderzoek Nieuw-Sledderlo (Genk)

Slotconferentie DieGem 'Superdivers samenleven, de sociale cohesie voorbij'
BIP.Brussels, Huis van het Gewest - 25 november 2016

Jana Verstraete & Liesbeth Arits

Hoe kan je solidariteit in diversiteit stimuleren en ondersteunen, maar tegelijk vermijden dat je als professional zelf de spil wordt van de gemeenschap die je samenbrengt?

Als je op een plaats wil ingrijpen om er ontmoeting en interactie te stimuleren, is niet alleen het fysieke karakter van die plaats van tel. Ook de betekenis van die plaats voor bewoners speelt een belangrijke rol. Hoe kan je als professional ingrijpen op die sense of place?

Nieuw-Sledderlo in een notendop

Sateliestad Sledderlo
1964

Nieuw-Sledderlo in een notendop

Nieuw-Sledderlo in een notendop

Groot-Sledderlo

Nieuw-Sledderlo in een notendop

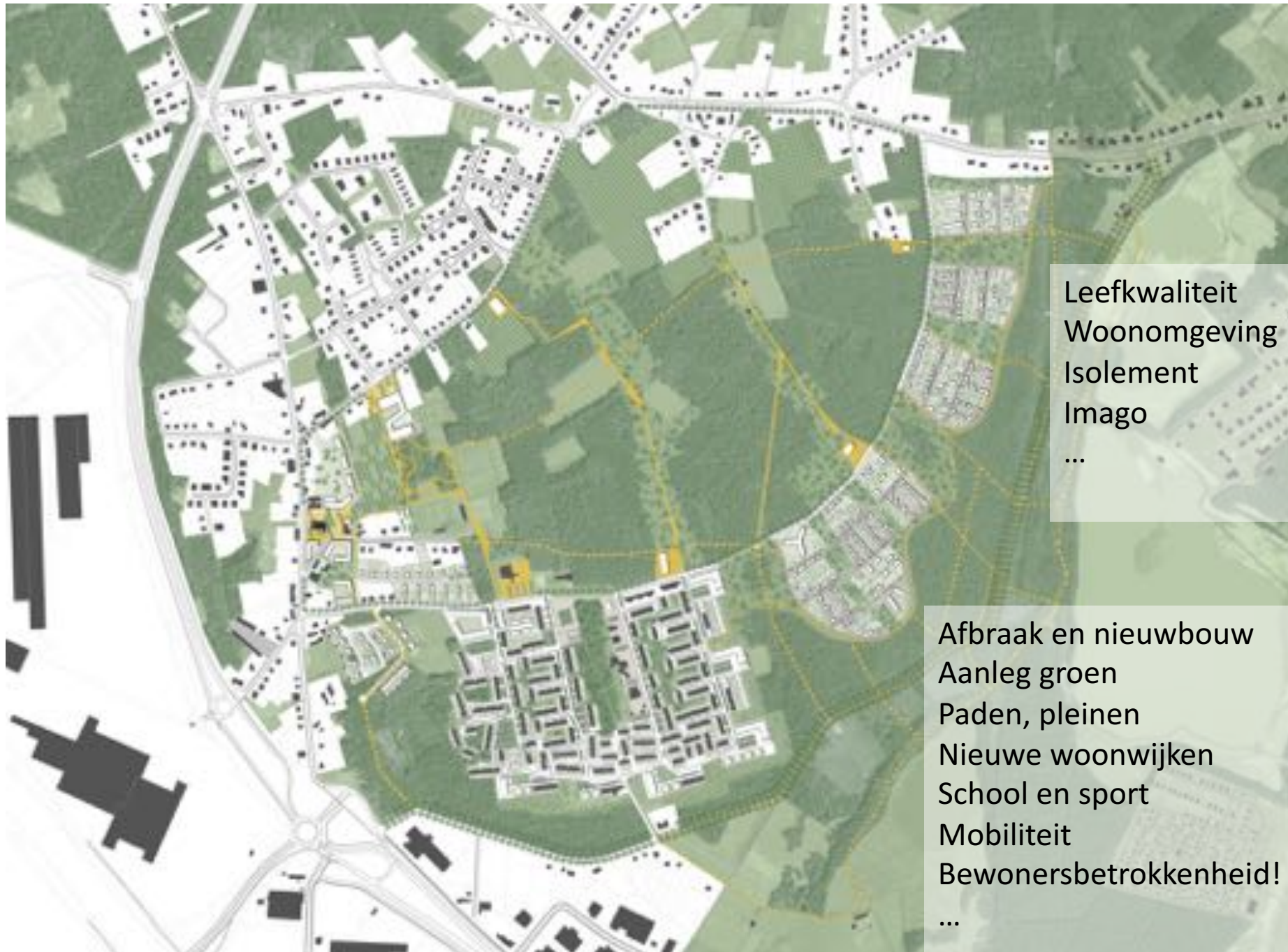
- Sociale woonwijk (2050 inwoners)
- 655 gezinnen
- Sterk Turks gekleurde wijk (ethniciteit)
- Hoge werkloosheidscijfers
- Laag gemiddelde inkomen

Nieuw-Sledderlo in een notendop

- Sociale knelpunten
- Ruimtelijke knelpunten
- Sociale inzet in de wijk
  - Grenzen bereikt

- Ook ruimtelijke ingrepen nodig
- Nood aan toekomstvisie
- Bereidheid van partners om samen te werken

→ Masterplan LO 2020

Leefkwaliteit
Woonomgeving
Isolement
Imago
...

Afbraak en nieuwbouw
Aanleg groen
Paden, pleinen
Nieuwe woonwijken
School en sport
Mobiliteit
Bewonersbetrokkenheid!
...

Probleemstelling actie-onderzoek

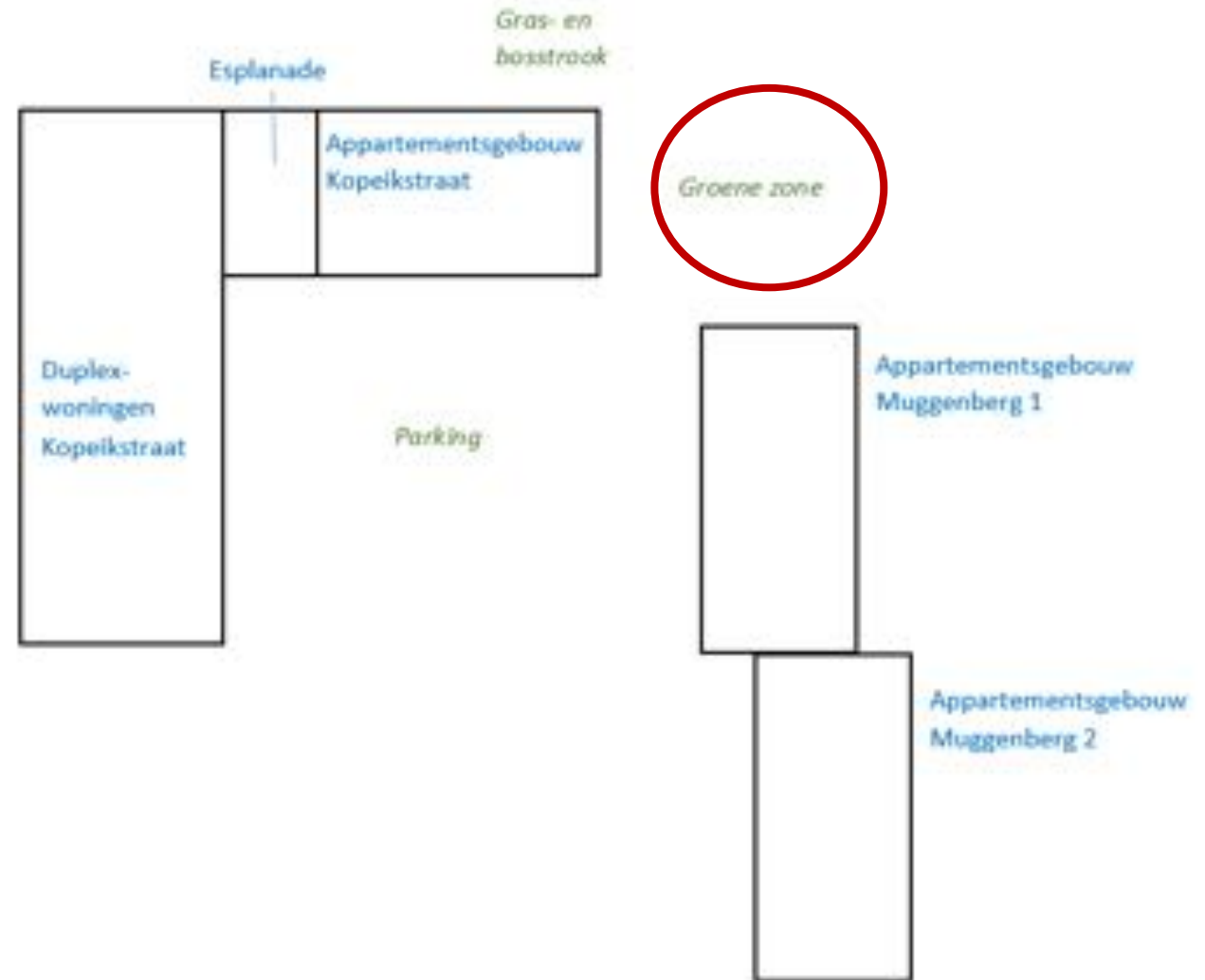
Hoe kunnen we een publieke ruimte creëren die wordt gebruikt in diversiteit, die nieuwe contacten stimuleert en blijvende interactie tussen een diverse groep bewoners ondersteunt?

Interventie

**Ruimtelijke
ingrepen**

Interventie

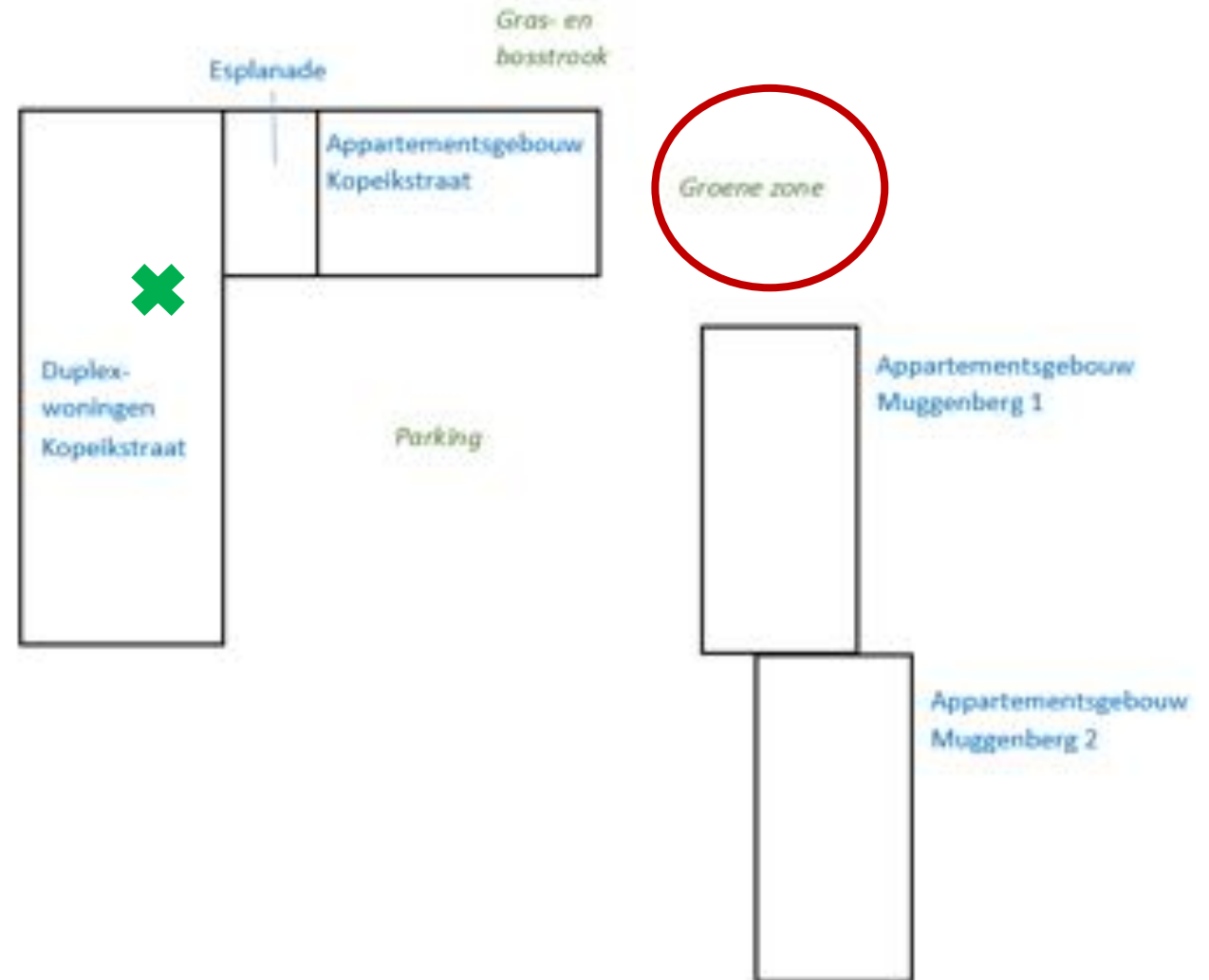

Interventie

Ruimtelijke ingrepen

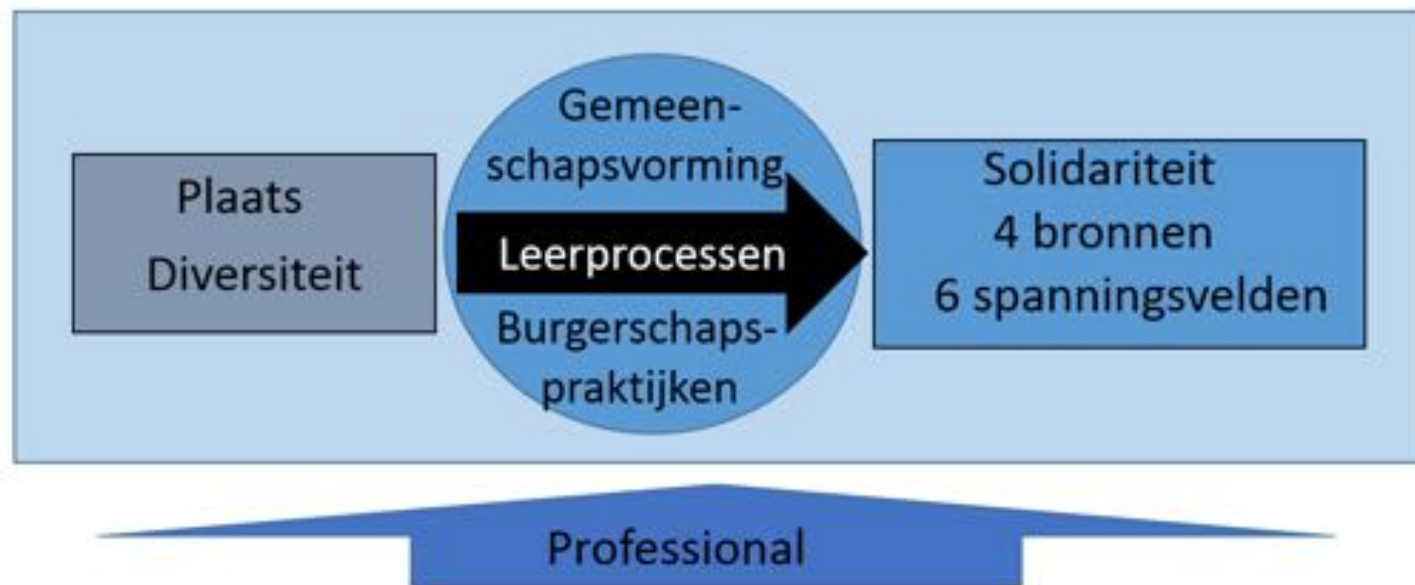
Buurtfeest - BBQ

Interventie

WELKE **GEMEENSCHAP** HEBBEN WE PROBEREN TE CREËREN EN WAT ZIEN WE DAARIN GEBEUREN?

WELKE ROL SPEELT **PLAATS** IN DIT TRAJECT ?

Welke **gemeenschap** hebben we proberen creëren en wat zien we daarin gebeuren?

Rationele gemeenschap – Sociale gemeenschap – Publieke gemeenschap

→ Verbindende dynamiek

- Samen tuinmeubilair creëren, samenkomst aan banken, samen barbecueën, anekdotes, ...
- Professionele stimulans nodig

Welke **gemeenschap** hebben we proberen creëren en wat zien we daarin gebeuren?

Rationele gemeenschap – Sociale gemeenschap – Publieke gemeenschap

We beginnen een eerste bank te maken. Bewoners zijn enthousiast maar [bewoner] laat haar frustratie blijken: 'wie is er weer, het zijn altijd dezelfde. Maar het zullen anderen zijn die als eersten op de banken zitten.'

→ Ook een **normerende dynamiek**: participatie wordt een norm

- ... voor een bewoner die geeft om zijn woonomgeving
- ... om te mogen genieten van leuke dingen in de woonomgeving
- ... om te kunnen deelnemen in verdere interventies en participatie

*Ik denk het zou goed zijn als we nu met diegenen die hebben meegewerkt, dat we die ook een stuk mee gaan laten bepalen. Ik zou nu graag in de komende weken als het gras gegroeid is, zelf [de banken] eens gaan verplaatsen samen met mensen. En zou ik zeggen **diegenen die nu hebben meegewerkt kunnen voor een stukje mee gaan bepalen van wat we er gaan zetten en waar we het gaan zetten.***

Welke rol speelt **plaats** in dit traject ?

PLAATS		
Location	Locale	Sense of place
<i>Ligging, inrichting, bereikbaarheid, ...</i>	<i>Wat gebeurt er op een plaats? Welke activiteiten gaan er door? Zijn mensen samen aanwezig op de plaats? ...</i>	<i>Plaats-identiteit, herinneringen verbonden aan de plaats, imago, ...</i>

Welke rol speelt **plaats** in dit traject ?

Actie-onderzoek is niet geïsoleerd in tijd en ruimte, plaats is voor-gestructureerd

- Bebouwde omgeving invloed op sociale relaties

*Wat later komt er nog iemand op de parking. Ik vraag wie dat is, zeg dat ik haar niet ken. Of zij haar kennen, dan kunnen ze haar bij naam roepen. Maar [bewoner] zegt dat dat iemand is van Muggenberg 1 en “dat dat **een andere planeet is**”.*

*Ik vraag haar hoe het kwam dat ze toch niet op de BBQ was. Ze was naar familie want haar tante lag in het ziekenhuis. (...) Ik laat vallen dat haar burens er ook niet waren. Ze beaamt. Ze zegt dat [bewoonster] ook naar familie was en daardoor niet kon komen. En dan had [bewoonster] gezegd ‘**als mijn burens niet gaan, dan ga ik ook niet**’.*

Welke rol speelt **plaats** in dit traject ?

Actie-onderzoek is niet geïsoleerd in tijd en ruimte, plaats is voor-gestructureerd

- Bebouwde omgeving invloed op sociale relaties
- Verschillende woontrajecten en –perspectieven

Tegen mij hebben ze dat gezegd 'wat voor nut heeft het nog want we gaan hier binnenkort weg'.

Welke rol speelt **plaats** in dit traject ?

Actie-onderzoek is niet geïsoleerd in tijd en ruimte, plaats is voor-gestructureerd

- Bebouwde omgeving invloed op sociale relaties
- Verschillende woontrajecten en –perspectieven
- Vandalisme in de wijk in verre en recente geschiedenis

Ik doe niks meer, ik maak niets meer voor daar. Waarom zou ik? Je werkt daar uren aan, met hart en ziel om iets te doen voor de wijk en dan breken ze het gewoon af.

Het is hier toch een speciale mentaliteit.

Welke rol speelt **plaats** in dit traject ?

Actie-onderzoek is niet geïsoleerd in tijd en ruimte, plaats is voor-gestructureerd

- Bebouwde omgeving invloed op sociale relaties
- Verschillende woontrajecten en –perspectieven
- Vandalisme in de wijk in verre en recente geschiedenis
- Betrokkenheid in actie-traject versterkt betrokkenheid op plaats
  - Trots op realisaties
  - Verantwoordelijkheid voor plaats opnemen

Geschiedenis en toekomst doen er toe.

Sense of place van bewoners heeft invloed op hun betrokkenheid.

Twee centrale lijnen voor professioneel handelen

Hoe kan je solidariteit in diversiteit stimuleren en ondersteunen en tegelijkertijd vermijden dat je als professional zelf de spil wordt van de gemeenschap die je samenbrengt?

Als je op een plaats wil ingrijpen om er ontmoeting en interactie te stimuleren, is niet alleen het fysieke karakter van die plaats van tel. Ook de betekenis van die plaats voor bewoners speelt een belangrijke rol. Hoe kan je als professional ingrijpen op die sense of place?